

Metody hodnocení veřejných projektů

Jana Soukopová

soukopova@econ.muni.cz

Struktura přednášek

1. Vymezení pojmového aparátu,
 2. Metodika hodnocení VP.
 3. Obecné finanční metody hodnocení VP.
 4. Nákladově výstupové metody - CMA, CEA, CUA
 5. Nákladově výstupové metody - CBA
 6. Mimotržní metody oceňování založené na preferenčním přístupu
 7. Mimotržní metody oceňování založené na nepreferenčním přístupu
 8. Vícekriteriální metody hodnocení VP
 9. Bodovací metoda, metoda funkce užitku
 10. Metoda váženého součtu, metoda TOPSIS
 11. Lexikografická metoda, metoda AHP, metody třídy ELECTRE
 12. Způsoby výběru „nejlepšího“ VP z množiny projektů
 13. Současný stav hodnocení VP v ČR a EU
-

Vymezení pojmového aparátu

- ❑ Veřejný projekt a veřejná zakázka
 - ❑ Veřejný sektor a veřejné finance
 - ❑ Veřejné výdaje a veřejné výdajové programy
 - ❑ Analýza veřejných projektů
 - ❑ Vstupy, výstupy, výsledky a účinky
 - ❑ Metoda a metodika
 - ❑ Historie analýzy veřejných výdajů
-

Veřejný projekt a veřejná zakázka

Veřejné projekty

Jakékoliv aktivity, činnosti či úkoly probíhající, resp. plněné v rámci veřejného sektoru, při kterých jsou použity veřejné výdaje

Veřejné zakázky

Každá zakázka, která je hrazena z veřejných zdrojů

- Obecně = realizace veřejných projektů
 - Legislativa = „zakázka na dodávky, služby nebo stavební práce, jejímž zadavatelem je veřejný zadavatel definovaný zákonem“
-

Druhy veřejných projektů

- podle časového hlediska
 - dlouhodobé
 - střednědobé
 - krátkodobé
 - podle charakteru projektů
 - projekty spotřebního charakteru,
 - projekty investičního charakteru,
 - projekty nedistribučního charakteru, apod.,
 - podle odvětví nebo oblasti
 - projekty z oblasti zdravotnictví, kultury, životního prostředí, apod..
 - podle dělitelnosti
 - dělitelné
 - nedělitelné
 - podle druhu rozpočtu
 - s fixním rozpočtem
 - s proměnlivým rozpočtem
 - podle jejich vzájemného vztahu
 - nezávislé a vzájemně se vylučující projekty
 - nezávislé, ale vzájemně se nevylučující projekty
 - vzájemně závislé projekty
-

Veřejné finance, veřejný sektor a veřejné projekty

- **Veřejné projekty jako součást veřejných financí**
 - **Obsah veřejných financí**
 - **Principy veřejných financí**
 - **Funkce veřejných financí**
 - **Veřejné výdaje, veřejné výdajové programy, veřejné projekty**
 - **Veřejné výdaje jsou alokovány na realizaci fiskálních funkcí státu na principu nedobrovolnosti a neekvivalence**
 - **VVP a VP jsou alokovány na realizaci určitých konkrétních cílů v jejichž důsledku vznikají specifické produkce statků a služeb, investiční celky, dochází ke korekci nespravedlnosti podle předem stanovených kritérií**
-

Analýza veřejných projektů

- Ekonomická a finanční analýza
 - Vstupy, výstupy, výsledky a účinky
 - Metody analýzy VP a metodika analýzy VP
-

Ekonomická a finanční analýza

Ekonomická analýza

- objasňuje společensky poměřované e. náklady a přínosy soupeřících projektů při zohlednění kritérií efektivity a spravedlnosti

Finanční analýza

- vychází z běžných účetních výsledků ze kterých vypočítává ukazatele dávající obraz o stavu investice
-

Ex-ante a ex-post analýza

- Ex-ante analýza
- Ex-post analýza

Vstupy, výstupy, výsledky a účinky

Vstupy

- všechny zdroje použité na produkci plánovaných výstupů, výsledků a účinků

Výstupy

- zboží nebo služby vytvořené prostřednictvím vstupů

Výsledky

- hodnotí čeho se prostřednictvím vstupů dosáhlo

Účinky

- hodnotí výsledky z dlouhodobého pohledu
-

Metody a metodika

- Metoda a metodika
 - Druhy metod
 - Metody na zjišťování faktů a jejich vlastností
 - Metody na zpracování získaných údajů
 - Metody kvalitativního hodnocení
 - Metody kvantitativního hodnocení
 - Druhy metod analýzy VP
 - Kvalitativní metody
 - Vícekriteriální metody
-

Druhy metod analýzy VP

- Empirické metody
 - Manažerské metody hodnocení VP (benchmarking)
 - Kvalitativní metody
 - Manažerské metody hodnocení VP
 - Kvantitativní metody
 - Jednokriteriální metody
 - Vícekriteriální metody
-

Historie analýzy VP

USA,

- 1902 - zákon „River and Harbor Act“ (zákon o řekách a přístavech)
 - Metody analýzy veřejných projektů byly zobecněny v období „New Deal“
 - 1950 byly stanoveny zásady a pravidla spojené s hodnocením projektů různých vodních nádrží
 - Většího rozsah po druhé světové válce, kdy byly obecné zásady spojené s hodnocením projektů vodních nádrží zakotveny v „Zelené knize“ vydané v roce 1950.
 - V průběhu 50. až 80. let 20. století se v této oblasti začaly objevovat četné práce, jejichž nejvýznamnějšími autory byli zejména R. Dorfman, O. Eckstein, J. Margolis, J. Krutilla a B. Weisbrod.
 - 1961 vytvořen systém plánování-programování-rozpočtování (PPBS) jako postup hodnocení nákladů a výnosů. Na PPBS pak navazovala metoda Zero-Based Budgeting v 70. letech 20. století
-

Historie analýzy VP

Evropa - po druhé světové válce.

□ Velká Británie

- zaměření především na dopravu, urbanistiku a elektroenergetiku (práce Fostera a Baileyho, Mishana a Turveyho).

□ Francie

- zaměření na velké energetické podniky a doprava.
 - V 70. letech 20. století pak problematika externalit v důsledku narůstajících problémů z životním prostředím a jeho znečištěním. Práce francouzských autorů (Maurice Allais, F. Bessiere, M.Boiteux, H. Lévy-Lambert, S.C. Kolm, J. Lesourne, E. Malinvaud, J. C. Milleron, P. Masné)
-

Aplikace analýzy VP

- velké veřejné investice
 - do infrastruktury dopravy (mosty, kanály, přístavy, silnice, železnice, letiště),
 - do vodohospodářských zařízení sloužících současně pro energetiku, regulaci záplav a zavlažování.
 - oblast výroby energie,
 - projekty s výrazným charakterem externalit,
 - životní prostředí,
 - urbanismus a
 - projekty výrobního rázu v rozvojových zemích
 - veřejné netržní sektory
 - národní obrana,
 - vzdělávání
 - zdravotnictví
 - alternativní metody zabezpečování veřejných služeb Jde o metody využívající výhody soukromých forem managementu v oblasti veřejného sektoru (např. Brainstorming, Benchmarking, SWOT analýza, apod.).
-